

CLASICI AI LITERATURII UNIVERSALE

THOMAS HARDY

◆

Tess
d'Urberville

Traducere din limba engleză și note de
CRISTINA JINGA

Prefață de
DAN GRIGORESCU

CORINT

Redactor: MIRELLA ACSENTE
Tehnoredactare computerizată: MIHAELA CIUFU

Designul copertei: ANDREEA APOSTOL
Ilustrația copertei: Marianne Stokes, *The Passing Train*

Thomas Hardy
TESS OF THE D'URBERVILLES

Toate drepturile asupra ediției în limba română sunt rezervate
GRUPULUI EDITORIAL CORINT.

ISBN: 978-606-93689-3-0

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HARDY, THOMAS

Tess d'Urberville/Thomas Hardy;
trad.: Cristina Jinga; pref.: Dan Grigorescu -
Ed. a 2-a, rev. - București: Corint Books, 2014
ISBN 978-606-93689-3-0

I. Jinga, Cristina (trad.)
II. Grigorescu, Dan (pref.)

821.111-31=135.1

PARTEA ÎNTÂI

FECIOARA

I

ÎNTR-O SEARĂ, PE LA SFÂRȘITUL LUNII MAI, un om între două vârste se întorcea către casă, de la Shaston spre sătucul Marlott, pe drumul care trecea prin Valea Blakemore sau Blackmoor. Părea nesigur pe picioare și avea tendința ca, în mers, să se abată de la linia verticală, ceea ce îl făcea să nu arate drept, ci înclinat spre stânga. Din când în când, dădea energic din cap, ca în semn de întărire a vreunei păreri, deși nu se gândea la ceva anume. Un coș de ouă gol îi atârna de braț, iar pălăria îi era foarte ponosită — pe borul ei se vedea o porțiune mai tocită, acolo unde omul apuca pălăria când trebuia s-o scoată de pe cap. Mergând așa, la un moment dat se întâlni cu un pastor în vârstă, care, călărind pe o iapă sură, fredona un cântecel de pribegie.

— Bună seara, Sfinției Tale, spuse omul cu coșul.

— Bună seara, Sir John, răspunse pastorul.

Omul nostru mai făcu vreo doi pași, apoi se opri și se întoarse în loc:

— Nu-i așa, Sfinția Ta, nu-ți fie cu supărare, că ne-am întâlnit și data trecută, când a fost zi de târg, tot pe drumul ăsta și cam tot pe la ceasul ăsta, iar eu am zis „Bună seara”, și dumnea-ta ai răspuns „Bună seara, Sir John”, ca și acum?

— Ba da, spuse pastorul.

— Și altă dată tot așa, mai înainte, acum aproape o lună?

— Se poate.

— Atunci, mă întreb ce-ai vrut să spui când m-ai numit „Sir John” în toate dățile astea, de vreme ce eu sunt doară Jack Durbeyfield, negustorul ambulant?

Pastorul își aduse calul vreo doi pași mai aproape de el.

— Așa mi-a venit mie, zise el și, după ce șovăi un moment, continuă: Asta vine de la o descoperire de-a mea, pe care am făcut-o nu de mult, pe când adunam date despre genealogii pentru noua istorie a ținutului. Eu sunt pastorul Tringham, anticarul de la Stagfoot Lane. Dumneata chiar nu știi, Durbeyfield, că ești urmașul străvechii familii de cavaleri d’Urberville, care se trag din Sir Pagan d’Urberville, acel renumit cavaler care a venit din Normandia cu William Cuceritorul, după cum stă scris în Cronica abației Battle?

— N-am mai auzit-o până acum, domnule!

— Ba este adevărat... Ridică-ți bărbia o clipă, ca să-ți pot vedea mai bine profilul. Da, ăsta-i nasul lui d’Urberville și obrazul... puțin modificat. Strămoșul dumitale, primul din familie, a fost unul dintre cei doisprezece cavaleri care l-au însoțit pe Lordul de Estremavilla în Normandia, la cucerirea comitatului Glamorganshire. Mai multe vlăstare din familia dumitale au avut domenii prin toată regiunea aceasta a Angliei; numele lor apar în Arhivele Vistieriei Statului, de pe vremea regelui Stephen. În timpul domniei regelui John, unul dintre ei ajunsese destul de bogat cât să-și îngăduie să dăruiască o moșie Cavalerilor Ospitalieri; iar sub Edward al II-lea, strămoșul dumitale Brian a fost invitat la Westminster, să facă parte din Marele Consiliu. Ați decăzut, puțin, pe vremea lui Cromwell, dar nu foarte mult, și, pe timpul domniei lui Carol al II-lea, ați fost numiți Cavaleri ai Ordinului Royal Oak, pentru loialitate. Da, da, au existat generații întregi de Sir John în familia voastră și, dacă titlul de cavaler ar fi fost ereditar ca acela de baron — cum, de altfel, chiar a fost în timpurile vechi, când bărbații erau cavaleri din tată în fiu —, dumneata ai fi fost acum *Sir John*.

— Nu mai spune!

— Pe scurt, încheie pastorul, plesnindu-se cu cravașa peste picior, mai rar așa familie în Anglia!

— Afurisit să fiu dacă mai e alta la fel! zise Durbeyfield. Iar eu, ăsta de acuma, am fost an de an oropsit, dat de colo până colo, de parcă n-aș fi fost altceva decât cel mai neînsemnat suflet din parohie... Dar de când se știu toate lucrurile astea despre mine, pastore Tringham?

Venerabila față bisericească îl lămuri că, după cum avea el știință, lumea le uitase cu desăvârșire și abia de se mai putea spune că acestea s-au cunoscut vreodată. Cercetările sale personale începuseră în primăvara trecută, când, în vreme ce se străduia să refacă istoria vicisitudinilor familiei d'Urberville, observase numele lui Durbeyfield pe căruța acestuia și, de atunci, se apucase să caute date despre tatăl și bunicul negustorului ambulant, până ce nu mai avusese nici o îndoială asupra legăturii dintre cele două nume.

— La început, mă hotărâsem să nu te tulbur cu o informație atât de nefolositoare, adăugă el. Totuși, uneori pornirile noastre sunt mai puternice decât judecata. M-am gândit că poate și dumneata știai câte ceva despre aceasta.

— Păi, ce-i drept, am mai auzit, o dată sau de două ori, că familia mea a cunoscut și zile mai bune, înainte de a veni să locuiască în Blackmoor. Dar n-am luat seama la vorbele astea, crezând că vor să însemne faptul că odinioară aveam doi cai, pe când acuma avem doar unul. Ce-i drept, am o lingură veche de argint și o pecete veche, dar, Doamne, ce înseamnă o lingură și o pecete?... Și când mă gândesc că eu și toți acești nobili d'Urberville eram de-același sânge, în toată vremea asta! Se zicea că străbunicu' meu avea secretele lui și că nu voia să spună de unde se trăgea... Însă, dacă pot să îndrăznesc, pastore, acuma unde ni se înalță fumul, adică vreau să zic acuma unde trăim noi ăștia, ai d'Urbervillilor?

— Nu mai trăiți nicăieri. V-ați stins... ca familie de nobili ai ținutului.

— Asta-i rău.

— Da... este ceea ce calpele cronici familiale numesc stinger pe linie bărbătească... adică v-ați degradat, ați decăzut.

— Bine, dar unde suntem îngropați?

— La Kingsbere-sub-Greenhill — acolo odihniți, rânduri-rânduri, în cavourile voastre, cu efigiile voastre, sunteți o mulțime sub lespezile de marmură de Purbeck.

— Și unde să fie conacele și moșiile familiei noastre?

— Nu mai aveți nimic.

— Așa? Nici măcar un domeniu?

— Nici unul; cu toate că ați avut cândva cu duiumul, cum am spus, căci familia voastră a avut numeroase ramuri. Aici, în comitat, exista o reședință seniorială de-a voastră la Kingsbere, una la Sherton, una la Millpond, una la Lullstead și una la Wellbridge.

— Și, oare ne vom mai lua vreodată bunurile înapoi?

— Ah!... Asta n-aș putea să spun.

— Și ce ar fi cel mai bine să fac eu, domnule? întrebă Durbeyfield, după o scurtă pauză.

— Oh! nimic, nimic; poate doar să-ți chinui singur cugetul, gândindu-te la „cum au căzut viteji”¹. Lucrurile acestea pot fi de un oarecare interes pentru istoricul și genealogistul ținutului, dar nimic altceva. Sunt mai multe familii, printre cele ale sătenilor de prin părțile noastre, cel puțin la fel de ilustre. Bună seara!

— Dar, pastore Tringham, nu vrei să vii să bei o halbă de bere cu mine pe chestia asta? Au o bere la butoi destul de bunicică la *Picătura curată* — deși, ce-i drept, nu atât de bună ca la *Rolliver*.

— Nu, mulțumesc, nu în seara asta, Durbeyfield. Iar dumneata deja ai băut destul.

Și, cu acestea, pastorul își văzu mai departe de drum, punându-și întrebarea dacă a făcut bine dezvăluindu-i lui Durbeyfield acest neobișnuit fragment din ceea ce aflase în cercetările sale.

După ce îl pierdu din ochi pe pastor, Durbeyfield mai făcu vreo câțiva pași, cufundat în reverie, apoi se așeză în iarba de pe marginea drumului, punându-și coșul înaintea. Câteva minute mai târziu, pe drum apăru un tânăr, mergând în aceeași direcție

¹ Verset biblic din „Cântarea de jale a lui David pentru Saul și Ionatan” (2 *Samuel*, 1:19 și 27).

pe care o urmasa, la început, și Durbeyfield; acesta din urmă, cum îl văzu, îi făcu un semn cu mâna, iar flăcăul își iuți pasul, apropiindu-se.

— Băietе, ia coșul ăla de jos! Vreau să te duci undeva, cu o mică solie din partea mea.

Flăcăiandrul, subțire ca un țâr, se încruntă.

— Dar cine-oi fi tu, John Durbeyfield, ca să-mi poruncești și să-mi zici „băietе”? Îmi știi numele la fel de bine cum îl știi și eu pe-al tău!

— Zău? Ba nu știi nimic, că tocmai ăsta-i secretul!... Ăsta-i secretul! Acuma fă cum îți spun și du mesajul pe care ți-l încredințez... La urma urmei, Fred, cred că ție ți l-aș putea împărtăși. Secretul este că eu sunt de viță nobilă — numai ce-am descoperit acest lucru, chiar în după-amiaza asta, p.m.!

Și, făcând acest anunț, Durbeyfield, cum ședea el așa jos, se tolăni cu desfătare pe tăpșan, printre margarete.

Flăcăul rămase mut în fața lui Durbeyfield, măsurându-l cu privirea din cap până-n picioare.

— Sir John d'Urberville... Iată cine sunt! continuă omul, culcat. Asta, dacă și cavalerii or fi fost baroni... ceea ce au și fost. Stă scris în istorie totul despre mine. Cunoști vreun loc, băietе, pe nume Kingsbere-sub-Greenhill?

— Mda. Am fost o dată acolo, la târgul de la Greenhill.

— Ei bine, sub biserica aceluia oraș zac...

— Da' nu-i nici un oraș... în locul ăla, vreau să zic. Cel puțin nu era oraș când am fost eu acolo... era o așezare cât palma, s-o cuprinzi dintr-o privire...

— Lasă așezarea, băietе... nu despre asta vorbim noi acum. Sub biserica din parohia de acolo zac strămoșii mei... cu sutele... înveșmântați în zale și cu giuvaeruri... în sicrie ferecate cu plumb, cântărind tone și tone. Nu există alt om în tot comitatul South Wessex care să aibă în familie schelete mai multe și mai nobile decât mine!

— Zău?

— Acuma ia coșul de jos și du-te la Marlott, iar când ajungi la hanul *Picătura curată*, spune-le să-mi trimită neîntârziat un cal

și o trăsură, ca să mă ducă până acasă. Și în trăsură să pună o măsură de rom, într-o sticluță, și s-o treacă pe răboj, în socoteala mea. Iar după ce faci asta, duci coșul la mine acasă și îi spui neveste-mii să lase spălatul rufelor, că nu-i zor să termine, și să aștepte până am s-ajung eu acasă, fiindcă am vești să-i dau.

Cum flăcăul nu se clintea, afixând un aer neîncrezător, Durbeyfield își vârî mâna în buzunar și scoase un șiling, unul dintre pușinii pe care îi avea la el.

— Ține, pentru osteneala ta, băiete!

Banul produse o schimbare în atitudinea băiatului.

— Prea bine, Sir John! Mulțumesc! Mai pot face ceva pentru Domnia Ta, Sir John?

— Să le spui, acasă la mine, că mi-ar plăcea să mănânc la cină... ei bine, niște friptură de miel, dacă au de unde să facă rost... iar dacă nu, atunci niște caltaboș, iar dacă nu se poate nici asta... fie! merge și o tochitură.

— S-a făcut, Sir John!

Băiatul luă coșul și, pe când se pregătea să plece, se auzi muzica unei fanfare venind dinspre sat.

— Ce-i asta? întrebă Durbeyfield. N-o fi în cinstea mea?

— Sunt femeile de la procesiunea de binefacere, Sir John. Și fiica dumitale este printre ele.

— Așa-i!... Chiar uitasem de asta, prins cu gândul la treburi mult mai importante. Ei, dar tocește-ți pingecele până la Marlott, te rog, și comandă trăsura aia, iar eu poate dau o raită, să inspectez procesiunea.

Flăcăul plecă, iar Durbeyfield rămase în așteptare, lungit în iarbă, printre margarete, în asfințitul soarelui. Multă vreme nu mai trecu nimeni pe drum, iar slabele acorduri ale fanfarei aveau să fie singurele sunete omenești care se auzeau în căușul dealurilor întunecate.

II

SATUL MARLOTT SE ASCUNDE printre dealurile dinspre nord-est care mărginesc frumoasa Vale Blakemore sau Blackmoor, despre

care am pomenit mai sus — un ținut izolat, împresurat de dealuri, în general încă nevizitat nici de turiști, nici de pictori peisagiști, deși se află la numai o oră depărtare de Londra.

Cel mai bine este să privești valea de pe culmile dealurilor care o înconjoară — mai puțin, poate, în timpul secetelor de vară. O excursie pe jos, fără călăuză, pe drumeagurile înguste, întortocheate și noroioase și prin văgăunile de pe-aici, pe vreme rea, ți-ar cam putea crea neplăceri.

Acest petic de pământ mănos și adăpostit, în care ogoarele nu sunt niciodată pârjolite de soare și izvoarele nu seacă niciodată, este străjuit la miazăzi de abruptele creste de calcar ale dealurilor numite Hambledon Hill, Bulbarrow, Nettlecombe-Tout, Dogbury, High-Stoy și Bubb-Down. Călătorul care vine dinspre coastă, după ce ostenește mergând spre miazănoapte vreo douăzeci de mile, pe dealuri calcaroase și prin lanuri de porumb, când ajunge pe buza unei pante, descoperă cu surpriză și încântare plăcerea de a cuprinde cu privirea, desfășurat ca o hartă la picioarele sale, un ținut cu totul deosebit de cel pe care l-a străbătut până acolo. În spatele său sunt dealurile, iar în față razele soarelui luminează niște pajiști atât de largi, încât îi dau priveliștii un aer de nemărginire. Drumurile sunt albe, gardurile vii sunt joase și mustind de sevă, văzduhul este transparent. Aici, în vale, lumea pare să fie construită la o scară mai mică și toate par mai delicate; câmpurile sunt mai curând poienițe, atât de mici încât, de la această înălțime, șirurile de garduri vii ce le înconjoară apar privirii ca o plasă, cu fire de un verde întunecat, întinsă peste verdele mai palid al ierbii. Atmosfera de jos, din vale, pare toropită și atât de îmbibată de azuriul cerului, încât ceea ce pictorii numesc plan mijlociu are aceeași nuanță, în vreme ce orizontul de dincolo de el este de cel mai adânc albastru ultramarin. Ogoare cultivate sunt puține și înguste; doar cu mici excepții, priveliștea este o masă întinsă și bogată de iarbă și copaci, îmbrăcând dealurile mai scunde și coborând în văile mai mici pe care le cuprinde cea adâncă. Astfel se înfățișează Valea Blackmoor.

Comitatul acesta prezintă un interes istoric tot atât de mare cât și cel topografic. Valea a fost cunoscută, în timpurile străvechi, sub numele de Pădurea Cerbului Alb, după o ciudată legendă din timpul domniei regelui Henric al III-lea, care povestește cum un anume Thomas de la Lynd a ucis un minunat cerb alb, pe care regele îl prinsese mai întâi, dar îl cruțase, iar Thomas este silit să plătească din greu pentru fapta lui. În zilele acelea, și până nu de mult, ținutul era unul împădurit. Chiar și acum se mai pot vedea urmele înfățișării sale de odinioară, în dumbrăvile cu stejari seculari, în brăurile de arbori de pe costişe și în trunchiurile scorburoase ale copacilor care mai umbresc numeroasele pășuni ale văii.

Pădurile s-au dus, însă câteva obiceiuri vechi, născute la umbra lor, încă au rămas, deși majoritatea s-au păstrat doar într-o formă metamorfozată sau mascată. Așa s-a întâmplat, de pildă, cu dansul din ziua de 1 Mai, pe care îl vom întâlni, în după-amiaza despre care vorbim, în chip de alai de petrecere sau de „procesiune”, cum i se zicea pe-aici.

Era un eveniment important pentru tinerii locuitori din Marlott, deși semnificația sa originală le scăpa participanților la ceremonie. Specificul său consta mai puțin în menținerea obiceiului străvechi de a merge în procesiune și apoi de a dansa de fiecare dată cu prilejul acestei zilei, cât mai ales în faptul că la procesiune luau parte exclusiv femei. În rândurile bărbaților nu mai aveau loc astfel de serbări sau erau, oricum, mai puțin demne de remarcat, iar, fie din pricina sfielii înnăscute a sexului slab, fie din pricina atitudinii ironice din partea bărbaților din familiile lor, aceste câteva ritualuri de adunare a femeilor, câte se mai păstraseră prin partea locului (în caz că mai existau vreunele și prin alte părți), pierduseră mult din strălucirea și popularitatea de odinioară. Numai femeile din Marlott continuaseră să întrețină cultul Cerealiei¹ locale. Obiceiul dăinuise de-a lungul secolelor — dacă nu ca o ceremonie binefăcătoare, cel puțin ca un soi de serbare consacrată femeilor — și încă mai dănuia.

¹ Sărbătoare romană în cinstea lui Ceres, zeița grânelor și a fertilității.

Participantele erau, toate, îmbrăcate în veșminte albe — o fericită supraviețuire a obiceiului, de pe vremea când veselia și zilele lunii mai se confundau, de dinainte ca obișnuința de a cumpăni îndelung la toate lucrurile să reducă emoțiile la o senzație monotonă, de mai mică intensitate. Prima parte a manifestării consta în a merge, două câte două, în procesiune, în jurul parohiei. Fantasticul și realul se îngemănau, iar soarele lumina aceste siluete, pe fundalul gardurilor vii înverzite, și al fațadelor caselor, acoperite de plante agățătoare. Deși întregul grup purta veșminte albe, nu găseai două nuanțe de alb asemenea. Unele se apropiau de albul imaculat; altele aveau o paloare albastrie; altele, croite în stil georgian, erau îngălbenite de vreme (probabil zăcuseră împăturate mulți ani de-a rândul) și prinseseră o nuanță lividă.

În plus față de această deosebire în albeața veșmintelor, fiecare femeie sau fată ducea în mâna dreaptă o nuielușă de salcie, pe care o decojise, iar în mâna stângă, un buchet de flori albe, culese de fiecare în parte după gustul și plăcerea proprie.

În șirul lor se puteau zări și câteva femei de vârstă mijlocie, ba unele chiar și mai vârstnice, cu părul înspicat de fire argintii și cu obrajii zbârciți, purtând pecetea nemiloasă a timpului și a necazurilor, apărând cumva grotesc, mai degrabă inutil, în acest mănunchi de tinerețe. Judecând la rece, ai fi avut mai mult de câștigat vorbind cu oricare dintre aceste femei încărcate de griji și de experiență, pe care anii o mânau din ce în ce mai aproape de clipa când avea să mărturisească „Nu-mi mai place să trăiesc”, decât cu vreuna dintre tinerele lor însoțitoare. Dar acum hai să le lăsăm pe cele vârstnice deoparte și să ne ocupăm de cele în al căror piept viața pulsa alert și fierbinte.

Tinerele fecioare reprezentau, într-adevăr, majoritatea grupului, iar creștetele lor, cu păr bogat, reflectau în lumina soarelui toate nuanțele de aur, de antracit și de aramă. Unele aveau ochi frumoși, altele un nas frumos, altele o gură ori o talie frumoasă, dar mai puține, poate nici una, nu erau desăvârșite. Se vedea la ele o nepricepere în a-și rotunji buzele, în această crudă expunere în fața ochiului public scrutător, o stângăcie în

mişcările capului, ca și în a face deosebirea între conștiința de sine și trăsăturile feței, ceea ce dovedea că sunt doar niște naive fete de la țară, neobișnuite cu atâția privitori deodată.

Fiecare în parte și toate laolaltă erau înflăcărate și de altceva decât de soare, de parcă fiecare ar fi avut un mic soare propriu, pentru sufletul său, la care să se încălzească — vreun vis, vreo dragoste, vreo pasiune, sau cel puțin vreo speranță ascunsă și îndepărtată, care, deși nu avea vreun temei, se încăpățâna să pulseze în ele, după cum le stă în fire speranțelor — iată de ce erau toate voioase, iar unele dintre ele de-a dreptul fericite.

Înconjuraseră hanul *Picătura curată* și se abătuseră apoi de la drumul principal, ca să treacă printr-o porțiță către fânețuri, când una dintre femei spuse:

— Doamne Dumnezeu! Ia te uită ce mai poznă, Tess Durbeyfield, acela este taică-tău care se duce acasă cu trăsura!

La această exclamație, o tânără din grup întoarse capul. Era o fată frumoasă și delicată — probabil nu mai atrăgătoare ca altele — dar avea gura ca bujorul, fremătătoare, iar ochii ei mari și nevinovați adăugau un plus de expresivitate culorii și formei acestora. Purta o panglică roșie în păr și era singura din tot grupul alb care se putea lăuda cu o astfel de podoabă bătătoare la ochi. Când fata se întoarse, îl văzu pe Durbeyfield trecând pe drum, tolănit în fundul unei trăsuri de la hanul *Picătura curată*, condusă de o jupâniță vânjoasă, cu părul buclat și cu mânecile rochiei suflecate aproape până la umeri. Aceasta era vesela slujnică a hanului, care, făcând mai toate treburile, era și grăjdar și rândaș totodată. Durbeyfield, lăsat pe spate și cu ochii închiși de desfătare, își flutură mâna deasupra capului și psalmodie fără grabă, accentuând cuvintele:

— Am la Kingsbere un măreț cavou de familie... și străbunii mei, cavaleri, acolo zac în sicrie!

Membrele procesiunii chicotiră, mai puțin fata pe nume Tess, care se roși ca focul la gândul că tatăl său se făcea de rușine în fața lor.

— E obosit, atâta tot, spuse ea grăbit, și a cerut să fie dus acasă, pentru că astăzi calul nostru trebuia să se odihnească.

— Da' de unde, nu fi prostituță, Tess! ziseră însoțitoarele sale. I-a mers și lui negoțul și s-a cinstit din ce-a vândut. Hă, hă!

— Hei, ia vedeți! Nu mai fac nici un pas împreună cu voi, dacă mai faceți vreo glumă pe socoteala lui! strigă Tess și văpaia din obraji i se întinse pe toată fața și pe gât. În aceeași clipă, ochii i se umeziră, iar privirile i se lăsară în pământ.

Văzând că într-adevăr o răniseră, celelalte tăcură și ordinea se restabili. Mândria nu-i îngădui lui Tess să-și întoarcă din nou capul, să vadă ce gând avea tatăl său, dacă avea într-adevăr vreunul. Și, cu acestea, porni împreună cu restul grupului către pajiștea împrejmuată, unde urmau să danseze pe iarbă. În scurt timp ajunseră și fata își regăsi stăpânirea de sine, începând să-și atingă în glumă vecina cu nuielușa și să vorbească așa ca de obicei.

În acest moment al vieții sale, Tess Durbeyfield era ca un potir plin de emoții, încă neîntinate de experiență. Vorbea puternic în dialect, în ciuda învățaturii primite la școala din sat, caracteristica intonației dialectului pentru acest comitat fiind o pronunție cu gura potrivită aproximativ ca pentru rostirea silabei „ur”, probabil mai expresivă decât oricare alta din vorbirea umană. Buzele foarte roșii ale lui Tess, țuguiate, ca rezultat al rostirii silabei cu pricina de mic copil, păreau că abia și-au stabilit forma definitivă, iar buza de jos avea un fel aparte de a împinge partea de mijloc a buzei de sus, când gura se închidea după vreun cuvânt.

În toată înfățișarea fetei încă mai stăteau ascunse trăsăturile copilăriei. În timp ce mergea, în ciuda promițătorului său farmec de femeie, din când în când mai puteai întrezări aerul fetiței de doisprezece ani trecându-i peste obraji, ori pe cel al fetiței de nouă ani, în sclipirile ochilor, ba chiar și pe cel al fetiței de cinci ani, fluturând peste rotunjimile gurii sale.

Totuși, puțini observau acest lucru și încă și mai puțini țineau cont de el. Unii, în special străinii, se uitau lung după ea când o întâlneau și, fascinați de prospețimea sa, rămâneau în loc întrebându-se dacă o vor mai vedea vreodată. Acum însă, pentru

mai toată lumea, Tess era doar o veselă și încântătoare fată de la țară, nimic mai mult.

Nu se mai gândea nimeni la Durbeyfield, trecând în carul său triumfal condus de o rândășiță, iar procesiunea, o dată intrată în grădina destinată petrecerii, începu dansul. Cum nu existau reprezentanți ai celuilalt sex printre ele, fetele dansară, la început, una cu alta, dar, pe la ceasul încheierii muncii, bărbații din sat, împreună cu vreo câțiva pierde-vară și alți vreo câțiva trecători, înconjurară pajiștea, dând semne că ar vrea să intre în vorbă pentru a deveni parteneri la joc.

Printre acești privitori interesați se aflau și trei tineri de familie bună, purtând pe umeri câte un rucsac mic, strâns în curele, și câte un baston solid în mână. Asemănarea generală dintre ei și vârstele lor apropiate dădeau de înțeles că ar fi frați, ceea ce și erau. Cel mai mare dintre ei purta, cum se cuvine unui diacon, o redingotă încheiată până sus, o cravată albă și o pălărie cu boruri înguste, iar cel de-al doilea părea student. Înfățișarea celui de-al treilea și cel mai tânăr dintre ei cu greu te-ar fi lămurit cu ceva despre caracterul său; în orice caz, avea un aer de om liber și nestrunit, în privirile ochilor și în portul veșmintelor, sugerând că încă nu intrase pe făgașul rutinei meseriei. Că era nestatornic în ce făcea, încercând să învețe despre ceva și despre toate, de-a valma, era tot ce se putea ghici despre el.

Acești trei frați le spuneau celor cu care făceau întâmplător cunoștință că își petrec Rusaliile într-o călătorie pe jos, prin Valea Blackmoor, și că acum se îndreptau spre sud-vest de târgușorul Shaston, care, la rândul lui, se afla la nord-est de Marlott.

Tinerii se sprijiniră și ei de poarta dinspre drum a pajiștii, întrebându-i pe ceilalți ce însemnau dansul acela și fetele în veșminte albe. Cei doi frați mai în vârstă erau hotărâți să nu zăbovească mai mult de-o clipă; dar spectacolul unui stol de fete dansând fără parteneri-bărbați păru să-l amuze pe cel de-al treilea și îl făcu să nu se mai grăbească să plece. Își dezlegă rucsacul, și-l rezemă împreună cu bastonul de marginea gardului și deschise poarta.

— Ce vrei să faci, Angel? întrebă cel mai mare.

— Am chef să intru și să petrec nițel cu ele. Hai să intrăm toți trei — de ce nu? Măcar pentru două minute... n-o să ne ia mai mult!

— Nu, nu, e o prostie! spuse cel dintâi. Să dansăm în ochii lumii cu o ceată de fetișcane de la țară — imaginează-ți ce-ar mai fi dacă ne-ar vedea cineva cunoscut! Hai să mergem, altfel o să se întunece înainte să ajungem la Stourcastle și nu mai există vreun loc mai aproape unde să putem dormi; de altminteri, trebuie să mai dăm gata un capitol din *O ripostă la agnosticism* înainte de culcare, că doar nu m-am ostenit degeaba să car cartea după mine.

— Bine, de acord. Atunci, nu vă mai opriți să m-așteptați... o să vă prind din urmă, pe tine și pe Cuthbert, în cinci minute... Pe cuvântul meu de onoare, Felix!

Cei doi frați mai mari, fără să fie pe deplin împăcați că îl lăsau acolo, își văzură de drum, luând și rusacul fratelui mai mic, ca să-i vină mai ușor acestuia când avea să-i prindă din urmă. Între timp, mezinul intrase în grădină.

— Mare păcat, spuse el curtenitor către vreo două sau trei fete din apropiere, de îndată ce muzica se opri puțin. Unde vă sunt partenerii, dragele mele?

— Nu și-au terminat încă munca, răspunse una dintre cele mai îndrăznețe. Trebuie să sosească dintr-o clipă într-alta. Până atunci, n-ați vrea să ne fiți dumneavoastră partener, domnule?

— Bineînțeles că vreau. Dar ce să fac de unul singur la atât de multe fete?

— Tot e mai bine unul decât nici unul. Dacă vedeți că ne lăsăm așa pe tânjală, e tocmai pentru că suntem nevoite să dansăm noi între noi, căci n-are cine să ne strângă în brațe! Hai, alegeți și culegeți, domnule!

— Sst!... Nu întinde coarda! spuse o fată mai timidă.

Tânărul, astfel invitat, își trecu privirile peste întreg grupul și încercă să facă o alegere. Însă, între atâtea fete necunoscute nu se putea hotărî, așa că o luă pe cea dintâi care îi veni la îndemână, alta decât fata care-i vorbise și care se aștepta să fie ea

aleasa, și alta decât Tess Durbeyfield. Așadar, nici arborele genealogic, nici scheletele ancestrale, nici arhivele monumentale, nici trăsăturile specifice neamului d'Urberville, nimic nu îi veni în ajutor lui Tess în bătaia pentru existență, nici măcar cât să atragă spre ea un partener de dans, care s-o remarce din toată adunarea de țărăncuțe de rând. Iată cât face sângele normand, fără sprijinul victorian!

Numele fetei care le eclipsase pe celelalte nu ni s-a transmis, dar de bună seamă că a fost invidiată de restul, pentru că a fost cea dintâi care s-a bucurat de plăcerea unui partener în seara aceea. Numai că puterea exemplului i-a îmboldit pe tinerii satului, care nu se grăbiseră să intre pe poartă cât timp nici un străin nu le stătuse în cale, să se înghesuie acum, și, curând, perechile de fete au fost înlocuite de perechi de fete și flăcăi, astfel încât nici cea mai ștearsă femeie din grup n-a mai fost silită să danseze în chip de partener pentru altă fată.

Când orologiul bisericii bătu, studentul, care uitase de toate, spuse deodată că trebuie să plece, fiindcă trebuia să-și prindă din urmă tovarășii. În clipa în care se desprindea dintre dansatori, privirile îi căzură pe Tess Durbeyfield, ai cărei ochi mari, ca să spunem adevărul, exprimau un vag reproș că n-o alesese pe ea. Și lui îi păru rău de faptul că, din pricina sficiunii fetei, n-o remarcase de la început și, cu acest gând în minte, părăsi poienița.

Din pricină că zăbovise cam mult, porni s-alerge în josul dealului, către apus, și, curând, străbătuse valea și urca pe următoarea pantă.

Nu-i ajunsese încă pe frații săi, dar se opri să-și tragă răsuflarea și se uită înapoi. Putu zări rochiile albe ale fetelor pe pajiștea înverzită, rotindu-se în cerc, la fel ca atunci când se aflase printre ele. Se părea că îl uitaseră deja.

Toate, în afară de una singură, probabil. Această siluetă albă stătea deoparte, singură, lângă gard. După felul în care stătea, el știu că trebuia să fie copila aceea drăguță, cu care nu dansase. Oricât de neînsemnat era acest lucru, el simți, instinctiv, că o rânise cu neatenția lui. Își dori s-o fi invitat pe ea la dans; își dori

s-o fi întrebat cum o cheamă. Era atât de modestă, atât de expresivă, arăta atât de gingașă în rochia sa subțire și albă, încât tânărul simți că se purtase prostește.

Cu toate acestea, nu mai putea îndrepta nimic și, întorcându-se, își impuse un pas vioi și își alungă din minte acest subiect.

III

CÂT DESPRE TESS DURBEYFIELD, ea nu reuși să-și smulgă întâmplarea din minte cu tot atâta ușurință. Nu mai simți tragere de inimă să danseze multă vreme, deși ar fi putut găsi parteneri din belșug. Dar, vai! Aceștia nu vorbeau la fel de frumos ca tânărul străin. Abia când razele soarelui îi topiră din vedere silueta din ce în ce mai îndepărtată a tânărului care urca dealul, ea își scutură tristețea și primi să danseze cu cel care o invita în acel moment.

Rămase cu tovarășele sale până pe înserat, luând parte chiar cu înflăcărare la joc, deși, având inima încă neatinsă de fiorul dragostei, se bucura numai și numai de plăcerea dansului. Prea puțin bănuia, atunci când vedea „duioasele chinuri, amăruia dulceață, durerea plăcerii și tristețea încântătoare” ale acelor fete care fuseseră curtate și câștigate, că și ea ar putea simți la fel. Întrecerile și sfada dintre flăcăi pentru a-i obține mâna ca parteneră la o gigă¹ erau doar o distracție pentru ea, nimic mai mult; iar când flăcăii se aprindeau prea tare, îi respingea.

Ar fi stat până mai târziu, dar ciudata apariție și purtarea de mai devreme a tatălui său îi reveni în minte, făcând-o să se îngrijoreze. Și, întrebându-se ce i se putuse oare întâmpla, se desprinse din grupul dansatorilor, îndreptându-și pașii către capătul satului, unde se afla căsuța părintească.

Când se apropiase la vreo câteva zeci de pași de casă, îi ajunseră la urechi alte sunete ritmice decât cele pe care tocmai le părăsise — o muzică pe care o cunoștea cât se poate de bine. O

¹ Vechi dans popular englezesc, vioi și săltăreț.

suită de păcănituri regulate venind din casă, provocate de legănarea puternică a unei albiei de rufe pe o podea de piatră, mișcare căreia o voce feminină îi ținea tactul, cântând, într-un ritm săltăreț, melodia populară, la mare preț pe atunci, „Vaca bălțată”:

*Am văzut-o stând jo-os, colo în crâ-ângul înver-zi-it
Vino, iubito! și-o să-ți spun eu unde-i de găsit!*

Păcănitul albiei de rufe și cântarea încetau pentru un moment, amândouă deodată, și o exclamație emisă pe cel mai înalt ton lua locul melodiei:

— Dumnezeu să aibă-n pază ochișorii tăi ca diamantele! Și obrajii tăi dolofani! Și gurița ta ca o cireașă! Și pulpele tale de îngerăș! Și fiecare părticică din trupușorul tău binecuvântat!

După această invocație, legănatul și cântecul reîncepeau, iar „Vaca bălțată” răsună ca și mai înainte. Astfel stăteau lucrurile în momentul în care Tess deschise ușa și se opri pe rogojina de la intrare, ca să privească mai bine scena.

Interiorul casei, în ciuda melodiei care se auzea, îi strânse fetei inima cu o nespusă tristețe. De la veselie sărbătorească din poieniță — costumele albe, buchetele de flori, nuielușele de salcie, rotirile dansului pe iarbă, străfulgerarea unui tandru sentiment către tânărul străin — la deprimarea veștedă a acestui tablou, luminat de o singură lumânare, vai! ce deosebire! Pe lângă contrastul izbitor, simți fiorul mustrării de conștiință pentru faptul că nu se întorsese mai curând, ca să-i ajute mamei la treburile casei, în loc să se răfefețe zăbovind pe afară.

Maică-sa stătea la fel cum o lăsase Tess, înconjurată de copii, aplecată, ca în fiecare zi de luni, peste rufele care, ca de obicei, iar zăceau de-o săptămână neterminate. Din albia aceea ieșise, în ajun — și Tess simți un crud val de căință — rochia cea albă pe care o purta ea acum, pe care mama sa i-o spălase și i-o călcase, cu mâinile ei, și pe care ea o înverzise la poale, cu atâta nebagare de seamă, vânturându-se prin iarba umedă.

Ca de obicei, doamna Durbeyfield stătea cu un picior vârat sub albie și împingea cu celălalt leagănul celui mai mic dintre prunci. Leagănul îndeplinise grele misiuni, ani de-a rândul, purtând povara atâtor copii pe dalele de piatră ale încăperii, încât tâlpicile de balansoar se tociseră aproape de tot și, prin urmare, o smucitură puternică aacompania fiecare balans al pătuțului, azvârlind copilul dintr-o parte într-alta ca pe o suveică de la războiul de țesut. În vremea asta, doamna Durbeyfield, înflăcărată de cântecul său, împingea în leagăn cu toată energia care îi mai rămăsese, după ce ziua întregă stătuse în aburii rufelor fierte și cu mâinile în clăbuc.

Tranc-tranc! tranc-tranc! se hurduca leagănul. Flacăra lumânării crescuse de la sine, apoi începu să salte în sus și în jos. Apa se scurgea de pe coatele femeii, care își grăbi cântecul către finalul versului, în timp ce își privea fiica. Chiar și acum, împovărată cu atâția copii mici, Joan Durbeyfield îndrăgea cu pasiune muzica. Nici o melodie nu se auzea prin Valea Blackmoor fără ca mama lui Tess să n-o prindă din zbor, în cel mult o săptămână.

Din trăsăturile femeii încă mai radia, deși slab, ceva din prospețimea, ba chiar din frumusețea sa din tinerețe, ceea ce te ducea cu gândul că nurii cu care se putea lăuda Tess erau, în mare parte, o zestre de la mama sa și, prin urmare, nu aveau nimic nobiliar sau istoric.

— Să legăn eu copilul în locul tău, mamă? întrebă fata cu blândețe. Sau să îmi scot rochia bună și să te ajut să storci rufe? Credeam că le-ai terminat de mult.

Doamna Durbeyfield n-o cicăli pe Tess fiindcă lăsase treburile casei pe seama sa atâta vreme. Într-adevăr, Joan o dojenea rareori și aproape niciodată din astfel de motive, resimțind prea puțin lipsa ajutorului din partea lui Tess, căci metoda sa instintivă de a se elibera de treburi consta în a le amâna. În seara aceasta, mai ales, părea mai bine dispusă ca oricând. Există o visare, o preocupare, o ardoare în privirea mamei, pe care fiica sa nu o putea pricepe.

— Ei bine, mă bucur c-ai venit! zise mama, de îndată ce ultima notă din cântec i se stinse pe buze. Voiam să mă duc să-l aduc

acasă pe tatăl tău, dar, mai mult decât atât, voiam să-ți spun ce s-a întâmplat. O să fii foarte mândră, păpușica mea, când o să afli!

Doamna Durbeyfield vorbea, de obicei, în dialect — fiică-sa, care studiasse la Școala Națională sub îndrumarea unei doamne cu pregătire londoneză, vorbea două graiuri: dialectul, acasă, mai mult sau mai puțin, și engleza propriu-zisă, în afara casei, cu persoanele de condiție bună.

— S-a întâmplat ceva cât am fost eu plecată? întrebă Tess.

— Da!

— Are vreo legătură cu faptul că tata s-a făcut de râs luând trăsura azi după-masă? Și, mă rog, ce l-a apucat? Am crezut că intru în pământ de rușine!

— Face și asta parte din bucuria cea mare! S-a descoperit că suntem cei mai mari nobili din întreg ținutul — cu strămoși care au trăit cu mult înainte de vremea lui Oliver cel Ursuz — cam de pe vremea păgânilor turci — avem și monumente, și cavouri, și coifuri, și blazoane, și Dumnezeu le mai știe pe toate! Pe vremea Sfântului Carol am fost făcuți Cavaleri ai Ordinului Royal Oak, iar numele nostru adevărat este d'Urberville... Nu simți că te umpli de mândrie? De-aia tatăl tău a venit acasă cu trăsura, nu pentru că ar fi băut, cum a crezut lumea.

— Îmi pare bine s-aud asta... Dar o să ne-ajute asta la ceva, mamă?

— Oh, da! Numai gândește-te ce lucruri mari se vor trage de-aici. Fără îndoială că o puzderie de oameni de același rang cu noi se vor grăbi să ne vadă. Vor veni pe la noi cu trăsurile lor, de îndată ce se va duce vestea. Tatăl tău a aflat-o pe drum, de la Shaston spre casă, și mi-a înșirat tot neamul, de la obârșie.

— Unde este tata acum? întrebă Tess dintr-odată.

Mama sa, ocolind răspunsul, îi turui despre alte lucruri, fără legătură.

— Azi s-a dus la Shaston, ca să-l vadă doctorul. Nu are nici un fel de ftizie, se pare. Are grăsime în jurul inimii, a zis el. Uite, inima lui e cam așa...